

مؤسسه فرهنگی هنری
دیباجران تهران

به نام خدا

راهنمای کامل

تعمیر بردهای الکترونیکی

آموزش جامع قطعه شناسی و عیب یابی

از مبتدی تا حرفه ای

مؤلف:

محمد حسن مرسلی

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع است. متخلفان به موجب قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

«عنوان کتاب: راهنمای کامل تعمیر بردهای الکترونیکی آموزش جامع قطعه شناسی و عیب یابی-از مبتدی تا حرفه ای

«مؤلف: محمدحسن مرسلی

«ناشر: مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران

«ویراستار: مهدیه مخبری

«صفحه آرای: نازنین نصیری

«طراح جلد: داریوش فرسای

«نوبت چاپ: اول

«تاریخ نشر: ۱۴۰۴

«چاپ و صحافی: بصیرت

«تیراژ: ۱۰۰ جلد

«قیمت: ۳۳۰۰۰۰۰ ریال

«شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۸-۹۵۸-۷

«نشانی واحد فروش: تهران-خیابان انقلاب-

خ شهدای ژاندارمری-بین خ فخررازی و ۱۲ فروردین-

پلاک ۸۸ طبقه دوم-واحد ۴ تلفن ها: ۶۶۹۵۶۸۹۴-۶۶۹۵۷۴۹

«فروشگاههای اینترنتی دیباگران تهران :

WWW.MFTBOOK.IR

www.dibagartehran.com

سرشناسه: مرسلی، محمدحسن، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور: راهنمای کامل تعمیر بردهای الکترونیکی: آموزش
جامع قطعه شناسی و عیب یابی از مبتدی تا حرفه ای
/محمدحسن مرسلی؛
ویراستار: مهدیه مخبری.
مشخصات نشر: تهران: دیباگران تهران: ۱۴۰۴
مشخصات ظاهری: ۱۸۶ ص: مصور،
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۸-۹۵۸-۷
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: ابزار و تجهیزات الکترونیکی-نگهداری و تعمیر
موضوع: Electronic instruments-maintenance and repair
موضوع: مدارهای الکترونیکی-نگهداری و تعمیر
موضوع: Electronic circuits-maintenance and repair
رده بندی کنگره: ۴/۷۸۷۸ TK
رده بندی دیویی: ۳۸۱۵۴/۶۳۱
شماره کتابشناسی ملی: ۱۰۲۷۱۲۸۱

نشانی تلگرام: @mftbook   نشانی اینستاگرام: dibagaran_publishing

هر کتاب دیباگران، یک فرصت جدید علمی و شغلی.

هر گوشی همراه، یک فروشگاه کتاب دیباگران تهران.

از طریق سایتهای دیباگران، در هر جای ایران به کتابهای ما دسترسی دارید.

فهرست مطالب

مقدمه ناشر	۶
درباره نویسنده	۷
پیشگفتار نویسنده	۸
قدردانی و تشکر	۹

فصل ۱ مقدمه‌ای بر دنیای بردهای الکترونیکی .....

ساختمان برد الکترونیکی	۱۱
ساختار اتصالات در بردهای الکترونیکی	۱۱
خودآزمایی ۱	۱۲

فصل ۲ تاریخچه برق و الکترونیک .....

خودآزمایی ۲	۲۰

فصل ۳ مبانی الکتریسیته .....

بار الکتریکی	۲۱
روش‌های تولید الکتریسیته	۲۳
پتانسیل الکتریکی یا ولتاژ (Voltage source)	۲۵
جریان الکتریکی (electric current)	۲۶
انواع منابع ولتاژ	۲۷
روش اندازه‌گیری ولتاژ و جریان	۳۱
انواع مواد از نظر هدایت الکتریکی	۳۳
قانون اهم	۳۵
خودآزمایی ۳	۳۷

فصل ۴ قطعه‌شناسی .....

کلیدهای پرکاربرد در بردهای الکترونیکی	۳۹
انواع کلید برق مکانیکی براساس پل‌ها و راه‌ها	۳۹
فیوز	۴۲
انواع فیوز در بردهای الکترونیکی	۴۴
ادامه قانون اهم	۴۶
توان الکتریکی	۴۷

۴۹	انواع مقاومت الکتریکی
۵۴	انواع پتانسیومتر
۵۵	مقاومت‌های تابع شرایط محیط
۵۸	خودآزمایی ۴
۶۰	خازن
۶۴	انواع خازن
۶۹	روش ظرفیت‌خوانی خازن‌ها از روی بدنه
۷۰	کاربرد خازن در مدارهای الکترونیکی
۷۲	خودآزمایی ۵
۷۴	سلف
۷۷	انواع سلف
۸۲	کاربر سلف در مدارهای الکترونیکی
۸۴	ترانسفورماتور
۸۷	روش عیب‌یابی ترانسفورماتور
۸۸	خودآزمایی ۶
۹۰	دیود
۹۵	انواع دیود
۱۰۳	خودآزمایی ۷
۱۰۵	ترانزیستور
۱۰۵	ترانزیستورهای پیوند دوقطبی
۱۱۲	ترانزیستورهای اثر میدان
۱۱۶	تریستور
۱۱۹	تراپاک
۱۲۲	آی‌جی‌بی‌تی
۱۲۴	خودآزمایی ۸
۱۲۵	رله الکترومکانیکی
۱۲۸	خودآزمایی ۹
۱۲۹	اپتوکوپلر
۱۳۳	خودآزمایی ۱۰
۱۳۳	آی‌سی رگولاتور
۱۳۷	خودآزمایی ۱۱
۱۳۸	آی‌سی
۱۴۰	خودآزمایی ۱۲

فصل ۵ الکترونیک دیجیتال ۱۴۱

۱۴۲	..... دروازه منطقی AND
۱۴۲	..... دروازه منطقی OR
۱۴۳	..... دروازه منطقی NOT
۱۴۳	..... دروازه منطقی NAND
۱۴۴	..... دروازه منطقی NOR
۱۴۴	..... دروازه منطقی XOR
۱۴۵	..... دروازه منطقی XNOR
۱۴۵	..... کاربرد دروازه‌های منطقی
۱۴۶	..... انکدر
۱۴۷	..... دیکدر
۱۴۸	..... نمایشگر سون سگمنت
۱۴۹	..... آی سی میکروکنترلر - میکروپروسسور
۱۵۰	..... روش عیب‌یابی آی سی‌ها
۱۵۳	..... کریستال
۱۵۴	..... آی سی‌های درایور
۱۵۵	..... آی سی‌های آنالوگ
۱۵۸	..... خودآزمایی ۱۳

فصل ۶ اصول کلی تعمیر بردهای الکترونیکی ۱۶۰

۱۶۱	..... بخش‌بندی برد به قسمت‌های سرد و گرم
۱۶۱	..... بخش‌بندی برد به چهار بخش
۱۶۱	..... ۱- بلوک تغذیه
۱۶۵	..... الف- تغذیه خطی
۱۶۶	..... ب- تغذیه سوئیچینگ
۱۷۲	..... ۲- بلوک پردازش
۱۷۳	..... ۳- بلوک خروجی
۱۷۳	..... ۴- بلوک فیدبک
۱۷۴	..... فوچارت عیب‌یابی بردهای الکترونیکی
۱۸۱	..... فهرست ابزارهای اولیه برای تجهیز میز تعمیرات بردهای الکترونیکی

۱۸۳..... منابع

۱۸۵..... پاسخ خودآزمایی‌ها

خط‌مشی انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران در عرصه کتاب‌هایی با کیفیت عالی است که بتواند
خواسته‌های به‌روز جامعه فرهنگی و علمی کشور را تا حد امکان پوشش دهد.
هر کتاب دیباگران تهران، یک فرصت جدید شغلی و علمی

حمد و سپاس ایزد منان را که با الطاف بی‌کران خود این توفیق را به ما ارزانی داشت تا بتوانیم در راه ارتقای دانش عمومی و فرهنگی این مرز و بوم در زمینه چاپ و نشر کتب علمی و آموزشی گام‌هایی هرچند کوچک برداشته و در انجام رسالتی که بر عهده داریم، مؤثر واقع شویم.

گسترده‌گی علوم و سرعت توسعه روزافزون آن، شرایطی را به وجود آورده که هر روز شاهد تحولات اساسی چشمگیری در سطح جهان هستیم. این گسترش و توسعه، نیاز به منابع مختلف از جمله کتاب را به عنوان قدیمی‌ترین و راحت‌ترین راه دستیابی به اطلاعات و اطلاع‌رسانی، بیش از پیش برجسته نموده است.

در این راستا، واحد انتشارات مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران با همکاری اساتید، مؤلفان، مترجمان، متخصصان، پژوهشگران و محققان در زمینه‌های گوناگون و مورد نیاز جامعه تلاش نموده برای رفع کمبودها و نیازهای موجود، منابعی پُر بار، معتبر و با کیفیت مناسب در اختیار علاقمندان قرار دهد.

کتابی که در دست‌دارید تألیف "جناب آقای محمد حسن مرسلی" است که با تلاش همکاران ما در نشر دیباگران تهران منتشر گشته و شایسته است از یکایک این گرامیان تشکر و قدردانی کنیم.

با نظرات خود مشوق و راهنمای ما باشید

با ارائه نظرات و پیشنهادات و خواسته‌های خود، به ما کمک کنید تا بهتر و دقیق‌تر در جهت رفع نیازهای علمی و آموزشی کشورمان قدم برداریم. برای رساندن پیام‌هایتان به ما از رسانه‌های دیباگران تهران شامل سایتهای فروشگاهی و صفحه اینستاگرام و شماره‌های تماس که در صفحه شناسنامه کتاب آمده استفاده نمایید.

مدیر انتشارات

مؤسسه فرهنگی هنری دیباگران تهران
dibagaran@mftplus.com

محمدحسن مرسلی، متولد ۱۳۵۷ در تهران، از نوجوانی به سازوکار دستگاه‌های برقی علاقه‌مند شد. نخستین تجربه جسورانه او در تعمیرات، در ۱۳ سالگی و هنگام تحصیل در مدرسه راهنمایی نمونه دولتی اسوه رقم خورد؛ زمانی که بدون آشنایی رسمی با تعمیر لوازم برقی — جز همان مدار «باتری-کلید-لامپ» کتاب‌های ابتدایی — با اتکا به کنجکاوی و اعتمادبه‌نفس، یک دستگاه ضبط و پخش نوار کاست را باز کرد. ایراد ساده بود: کشی انتقال حرکت از آرمیچر جدا شده بود. همین تجربه موفقیت‌آمیز، تشویق والدین را در پی داشت و او را بیش‌ازپیش به مونتاژ و تکمیل کیت‌های الکترونیکی آن زمان علاقه‌مند کرد.

سال‌های دبیرستان را در مدرسه نمونه دولتی امام صادق (ع) گذراند و هم‌زمان در یک مغازه تعمیر لوازم صوتی و تصویری کارآموزی کرد. سپس در دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی تهران در رشته برق-الکترونیک دوره کارشناسی را گذراند و پروژه پایانی خود را با ساخت یک منبع تغذیه سوئیچینگ PWM با موفقیت به اتمام رساند. پس از دانش‌آموختگی، به آموزش و پرورش پیوست و در دانشگاه و هنرستان‌ها به تدریس در رشته برق و الکترونیک پرداخت. در کنار کارهای آموزشی، با فعالیت در شرکت‌های الکترونیکی، پیوند خود را با صنعت و خدمات در حوزه برق و الکترونیک حفظ کرد.

روحیه دانش‌افزایی او همواره سبب شده است تا در زمینه علم برق و الکترونیک به‌روز بماند و گواهی‌های مهارت در زمینه تعمیر بردهای الکترونیکی، تعمیر تلویزیون و نیز طراحی و اجرای ساختمان‌های هوشمند را کسب کند. اکنون با نزدیک به سه دهه تجربه در تعمیر لوازم برقی و بردهای الکترونیکی و تدریس در مراکز فنی‌وحرفه‌ای، دانش و تجربه خود را در این کتاب به علاقه‌مندان ارائه می‌کند؛ امید که سودمند افتد.

هر روز که می‌گذرد، وابستگی ما به بردهای الکترونیکی بیش‌تر می‌شود و در نتیجه، نیاز به دانشی دقیق و کاربردی برای عیب‌یابی و تعمیر آن‌ها اهمیتی دوچندان می‌یابد. همین نیاز، حرفه تعمیر بردهای الکترونیکی را به شغلی تخصصی و درآمدزا تبدیل کرده است.

کتاب پیش رو حاصل سال‌ها تجربه، آزمون و خطا و ساعت‌های بی‌شمار کار عملی بر روی مدارها و بردهای مدار چاپی است. چون سال‌ها در دانشگاه، مراکز فنی و حرفه‌ای و هنرستان‌ها تدریس کرده‌ام، با چالش‌هایی که هنرجویان در فهم مباحث تعمیرات با آن روبه‌رو می‌شوند آشنا هستم؛ به همین دلیل کوشیده‌ام مطالب را با زبانی روشن و گام‌به‌گام ارائه کنم تا برای تعمیرکاران، تکنسین‌ها و علاقه‌مندان قابل استفاده و اجرا باشد. هدف این اثر صرفاً آموزش تئوری نیست؛ بلکه انتقال دانشی به‌روز و عملی است تا خواننده بتواند آن را در کارگاه و میدان عمل به‌کار گیرد. برای این منظور از پرداختن به مباحث نظری الکترونیک که کاربردی در حوزه تعمیرات ندارند پرهیز کرده‌ام و فقط به آن بخش‌هایی پرداخته‌ام که برای یک تعمیرکار حرفه‌ای و تخصصی مورد نیاز است.

در کنار اصول پایه، بر نکته‌های ظریف و کلیدی‌ای تأکید شده که معمولاً در کلاس‌های رسمی یا کتاب‌های درسی کمتر دیده می‌شوند؛ از روش‌های اندازه‌گیری زیر بار و تحلیل علائم خرابی تا خطاهای رایج و راه‌های پیشگیری. زیرا تعمیر برد فقط یک مهارت فنی نیست؛ نوعی هنر دقیق است که به حوصله، درک عمیق از رفتار اجزا و رعایت سخت‌گیرانه ایمنی نیاز دارد.

چگونه از این کتاب استفاده کنید:

- در ابتدای هر بخش اهداف یادگیری آمده است و در ادامه نحوه استفاده از ابزار مورد نیاز تعمیرات و عیب‌یابی توضیح داده شده است.
- نمادهای فنی و روش تشخیص قطعات روی بردهای الکترونیکی
- توضیحات با مثال‌های واقعی تست و روش عیب‌یابی قطعات الکترونیکی همراه است.
- در پایان هر بخش پرسش‌های چهارگزینه‌ای برای سنجش یادگیری ارائه شده است.
- نکته: ترفندها و تجربه‌های کاملاً خاص و کاربردی برای عیب‌یابی که در سایر کتاب‌ها و منابع آموزشی دیده نمی‌شود.
- هشدار: به موارد ایمنی و خطر در آزمایش‌های قسمت‌های مختلف برد پرداخته شده است.
- اشتباه رایج: دام‌هایی که معمولاً باعث آسیب دستگاه می‌شود

امیدوارم این کتاب راهنمایی کارساز برای هنرجویان، کارآموزان و تعمیرکارانی باشد که می‌خواهند دنیای جذاب اما چالش‌برانگیز عیب‌یابی و تعمیر بردهای الکترونیکی را حرفه‌ای و ایمن دنبال کنند.

قدردانی و تشکر

در آغاز، صمیمانه‌ترین سپاس خود را تقدیم می‌کنم به همسر عزیزم که با صبوری، محبت و همراهی بی‌دریغش در همهٔ مراحل نگارش و بازنگری این کتاب پشتیبان من بود. بدون حمایت‌های بی‌وقفه، دلگرمی‌های مهربانانه و ایمان همیشگی او، پیمودن این مسیر دشوار ممکن نبود. این اثر قطعاً بدون حضور و دلگرمی‌های او به نتیجه نمی‌رسید.

همچنین با احترامی بی‌پایان، این اثر را به یاد پدر مهربانم تقدیم می‌کنم؛ انسانی شریف که بی‌منت برای پیشرفت علمی‌ام با سخاوت و فداکاری تلاش می‌کرد. بی‌شک خاطره‌های او همواره چراغ راه زندگی و کوشش‌هایم باقی خواهد ماند.